

Saksframlegg

BOTILBUD FOR PERSONER MED RUSPROBLEM

Arkivsaksnr.: 11/14510

::: Sett inn innstillingen under denne linja

Forslag til vedtak:

Formannskapet slutter seg til rådmannens anbefaling om at Nye Jarleveien ikke bygges.

Formannskapet ser det som mer hensiktsmessig å igangsette prosjektutvikling av eksisterende tilbud ved Furulund bo – og treningssenter, Kong Carl Johans arbeidsstiftelse og eventuelt vurdere andre muligheter. Rådmannen trenger tid til å utrede behovet for bolig og tjenestetilbud, kriseplasser og mulige helsehusplasser

Rådmannen vil fremme ny sak høsten 2011 med forslag til nye tilbud for målgruppen som beskriver investerings- og driftskostnadene, men med konkretisering av kostnader gjennom den ordinære budsjettbehandlingen for 2012.

::: Sett inn innstillingen over denne linja

... Sett inn saksutredningen under denne linja

1. Bakgrunn

Trondheim kommune har ulike botilbud for personer med rusproblem; natt /kriseplasser, botilbud med stasjonære eller ambulerende tjenester og institusjonsplasser. Tilbudet inkluderer plasser/boenheter som kommunen disponerer gjennom driftsavtale med Sørums Gård rehabiliteringssenter avd. Utsikten, Frelsesarmeens rusomsorg på Furulund, Kong Carl Johans arbeidsstiftelse (KCJ), Kirkens bymisjon og Stiftelsen Kirkens sosialtjeneste. I tillegg benyttes ordinære utleieboliger.

Behovet for flere boliger for personer med rusproblem er stort. Nye planlagte boliger er tre småhus, hvert hus med en beboer, planlagt etablert i løpet av sommeren 2011 og Nye Jarleveien. Utgangspunktet for planleggingen av Nye Jarleveien var økte bomiljøproblemer i ordinære kommunale boliger og behovet for bolig – og tjenestetilbud til personer med langvarige rusproblemer med store helse – og omsorgsbehov og gjengangere i rusinstitusjoner. Formannskapet har behandlet to saker om botilbudet, siste gang 04.05.2010. Opprinnelig oppstart av botilbudet var planlagt våren 2011, men er senere endret til senhøsten 2014. Endring av tidspunktet er med bakgrunn i utfordringer knyttet til finansiering av drift. Husbanken har godtatt forsinkelsene, og boligtilskuddet på 40 % står ved lag forutsatt at byggeprosjektet har kommet så langt at det er disponert kr 48 millioner før 01.12.2012.

I denne saken vurderes det planlagte botilbudet Nye Jarleveien på nytt sammen med andre alternative løsninger.

2. Dagens situasjon

Målgruppe

Målgruppa for Nye Jarleveien er gjengangere i rusinstitusjoner og eldre med langvarige rusproblemer med

Trondheim kommune

store helse- og omsorgsbehov. Målgruppen er valgt ut fra en kartlegging som ble foretatt i 2007.

I 2010 ble det foretatt en ny undersøkelse blant eksisterende tiltak for målgruppen for å få en oversikt over hvilke grupper man ikke greier å gi et godt nok tilbud til. Kong Carl Johans arbeidsstiftelse, Frelsesarmeen rusomsorg ved Furulund, Botiltak rus, oppfølgingstjenesten Østbyen/Midtbyen, helse – og overdoseteamet og bomiljøgruppa ved Trondheim eiendom ble kontaktet.

Resultatet var følgende:

- Furulund er ikke et varig botilbud, men har 5 beboere som er såkalt ferdigbehandlet. De bor på Furulund fortsatt på grunn av mangel på annet egnet omsorgstilbud.
- KCJ har 5 beboere som anbefales flyttet til sykehjem eller til et tilsvarende helse - og omsorgstilbud.
- Valøya har 4 beboere med behov for annet og høyere omsorgstilbud.
- Oppfølgingstjenesten følger opp beboere i kommunal bolig som i perioder med ustabilitet og høyt rusbruk, har behov for omsorg og skjerming.
- Bomiljøgruppa som følger opp klagebehandling i kommunale boliger, melder om stor økning i klager på beboere med store rus - og helseproblemer. De melder om 3 dødsfall blant kommunale beboere med denne problematikken i 2010. Det foreligger i dag naboklager på 33 beboere med store rusproblem hvor flere har vesentlige helseproblemer i tillegg. Fra 2006 til 2010 har antall klager på kommunale leietakere økt med 50 % pga rusproblem.
- Venteliste for kommunal bolig var i desember 2010 på 70 personer med rusproblem. 11 av disse er registret til å ha behov for tjenester i boligen. Da vi vet at registreringen i kommunens bolig og eiendomsregister, Boei er mangelfull, antar vi at tallene er høyere.

Denne kartleggingen tyder på at Trondheim kommune ikke har et godt nok tilbud til personer med langvarig rusbruk og store helseproblemer. Det er en gruppe på rundt 25 navngitt personer i alderen 45 til 70 år som per dato bor i uegnede botilbud hvor tjenestetilbudet ikke er tilpasset brukernes behov. I tillegg står, som nevnt over, flere på venteliste for kommunal bolig. Hjelpeapparatet gir uttrykk for en fortsatt forventet øking i antallet, og det forventes flere med økt pleiebehov i tiden fremover. Vi har også en gruppe med store rus – og psykiske problemer hvor det anbefales egne botiltak og/eller småhus.

I de siste 10 årene har befolkningstallet økt med over 20 000, og antall personer med rusproblem har også økt tilsvarende, noe som bekreftes av kommunens helse – og overdoseteam. Antallet sprøytenarkomane opplyses å være stabilt rundt 1500 de siste årene, men helseteamet opplever en økning av unge sprøytenarkomane.

Botilbud

Tabell 1 viser en oversikt av omfanget av botilbudet for målgruppa fra 2001 til i dag.

	2001	2005	2011
Antall plasser/boenheter*	139	175	141

*antall plasser/boenheter – her har vil telt antall plasser i institusjon og boenheter i botiltak.

I 2001 disponert Trondheim kommune 139 plasser/boenheter. I forbindelse med kommunens deltakelse i bostedsløstprosjektet økte tilbudet til 175 plasser/boenheter i 2005. I tillegg benyttet kommunen seg av hybelhuset i Jarleveien fram til avviklingen i 2006. Kommunen sto for 60 % av henvisningene til hybelhuset hvor mange hadde rus og/eller psykiske problemer. Siden 2005 er det kun etablert et nytt botilbud;

Trondheim kommune

Osloveien 133, et botilbud med fem boenheter for kvinner. Antallet plasser /boenheter i dag er redusert til 141; dvs. en reduksjon med 30 institusjonsplasser og 8 boenheter.

Redusert antall institusjonsplasser og botilbud for målgruppen øker presset på de eksisterende botilbudene. Både Botiltak rus og ordinære utleieboliger opplever større bomiljøproblemer med bakgrunn i at flere beboere huser personer som er uten bolig. Det har også vært et stort press på krise – nattplassene som førte til at rådmannen i vinter måtte øke tilbudet med åtte ekstra plasser fram til februar måned. Fra februar er antallet natt kriseplasser videreført med en økning på 4 plasser som en permanent løsning. Flere blir boende over tid i midlertidige tilbud og på institusjonsplasser, noe som fører til lite gjennomstrømning i de eksisterende tiltakene. Furulund bo – og treningssenter har det siste halvåret hatt 10 – 12 personer på venteliste. Presset på eksisterende tilbud skyldes delvis at vi ikke har nok varige boligløsninger.

Framtidig behov:

For å imøtekomme målgruppens behov må det satses på gode varige bo – og tjenestetilbud. Samtidig vil det fortsatt være behov for kriseplasser, for de som ikke ønsker eller kan nyttiggjøre seg et botilbud. Ved etablering av varige bo – og tjenestetilbud for målgruppen vil behovet for institusjonsplasser reduseres samt at det antas at vi får en større utnyttelse av institusjonsplassene enn i dag. Helsehusmodellen kan være en modell som også er aktuell for å dekke behovet for helsetjenester til enkelte rusavhengige.

Ved rusreformen i 2004 ble det slått fast at det er spesialisthelsetjenesten som skal ivareta behovet for behandlingsplasser i institusjon. Dette ivaretas i dag av Rusbehandling Midt – Norge.

3. Vurdering av Nye Jarleveien og alternative løsninger

Behovet for botilbud til rusavhengige med helseproblemer er stort, og det haster med å få på plass flere tilbud. Rådmannen har derfor vurdert konseptet Nye Jarleveien på nytt samt sett på mulige alternative løsninger. Alternativene er videreutvikling av tilbudet ved Furulund bo – og treningssenter, eid av Frelsesarmeen og videreutvikling av tilbudet på Kong Carl Johans arbeidsstiftelse.

A. Nye Jarleveien

Nye Jarleveien vil, jf vedtak i formannskapet av 04.05.2010, være et nybygg med 45 boenheter, fordelt på tre leilighetstyper, tilpasset personer med langvarig rusmisbruk og store helseproblemer. Boenhetene skal fordeles på ni boligsoner med fem boenheter i hver. Bygget skal ha universell utforming, god brukervennlighet og det vektlegges løsninger for å redusere konfliktsituasjoner. Tilbudets innhold:

- *Omsorgsboliger* - et varig botilbud for eldre personer med langvarig rusmisbruk og med behov for pleie – og omsorgstjenester.
- *Helsehus - institusjonsplasser*
Rehabilitering - og omsorgsplasser. Tilbudet skal også være for de som profiterer på/kan dra nytte av et tilbud i ordinær bolig, men som i perioder har behov for omsorg og skjerming.
Akutt plasser med tilbud om skjerming for brukere i en akutt krisesituasjon i forhold til helsesituasjonen og rusmisbruk.

Ved opprettelse av nytt tilbud må personalgruppe etableres med kvalifisert personell med kompetanse innen både pedagogikk og sykepleiefag, i tillegg til rus- og psykiatrikompetanse, erfaring i konfliktløsning og nettverksbygging. Ansatte skal bidra til å utvikle spesialkompetanse for å ivareta målgruppenes behov. Tjenestemodellen skal gjenspeile et samordnet og helhetlig tilbud.

Husbanken har gitt tilsagn på 40 % i boligtilskudd, noe som er høyere enn ved bygging av ordinære

Trondheim kommune

utleieboliger hvor det normalt gis rundt 20 % i boligtilskudd.

Ut fra de krav Husbanken stiller må byggingen fremskyndes og startes snarest hvis boligtilskuddet skal beholdes. Huset vil da være innflytningsklart i løpet av november 2013.

Driftskostnader:

I formannskapssak 04.05.2010 orienteres det om utfordringer knyttet til finansiering av driften i Nye Jarleveien. Formannskapet fattet vedtak om å søke Husbanken om tillatelse til å benytte bygget de to første årene til sykehjemsbeboere i forbindelse med avvikling av Lade alle 80, og som botilbud for personer med rusproblem fra 2014. Da det haster med ombygging av Lade alle er det valgt andre løsninger for å dekke behovet for midlertidige lokaler. Det ble derfor søkt Husbanken om utsettelse av byggstart til 2012 og med oppstart av tilbudet i 2014. Det er i økonomiplanen for 2010 – 2014 satt av midler til Nye Jarleveien fra desember 2014. Husbankens krav knyttet til boligtilskuddet gjør at byggingen må starte umiddelbart, og ferdigstillelse i slutten av 2013. Det er ikke satt av midler til drift i budsjettet for 2013. Mulig løsning er omdisponering innenfor budsjetttrammen. Dette fører til flere etablerte tilbud for målgruppen må flyttes til Nye Jarleveien, som for eksempel deler av tilbudet på Kong Carl Johans arbeidstiftelse og Furulund bo – og treningssenter. Dette vil ikke gi en ønsket økning i antall omsorgsplasser for målgruppen.

Vurdering:

Boligstiftelsen har en tilgjengelig tomt som er regulert til formålet, og som tidligere har vært benyttet til samme målgruppe. En maksimal utnyttelse av tomten med 45 boenheter fordelt på 5 etasjer innebærer en stor utnyttelsesgrad. Kjøp av tomt i Jarleveien 10 ble gjort med bakgrunn i at naboskapet gjennom mange år har vært vant til at eiendommen ble benyttet som hybelhus. Man antok derfor at det ville bli lettere å etablere et botilbud for rusavhengige på tomten. Nabolaget oppfatter imidlertid byggingen som en nyetablering; noe som har skapt protester i nabolaget.

B. Nye Jarleveien med redusert antall boenheter

Ved planlegging av Nye Jarleveien var det krav om et maksimumstak i forhold til størrelse/ antall boenheter sett i forhold til valgt målgruppe. På grunn av utfordringer knyttet til finansiering av driften er det vurdert en alternativ løsning med en reduksjon av antall boenheter til 22.

Driftskostnader:

En reduksjon i størrelsen til 22 boenheter vil kun gi en besparelse på 1 million kroner i driftsutgifter. Årsaken er at det må opprettes en minimumsbemannning selv om antallet boenheter blir halvert. I tillegg blir byggeprosjektet langt dyrere per boenhet, noe som øker underdekningen i prosjektet. Dette betyr samme resultatet som ved bygging av maksimum antall boenheter; omdisponering av midler innenfor budsjetttrammen og ingen økning av antallet boliger for målgruppen.

Bruk av ambulerende tjenester gir lavere driftskostnader, men vil ikke være godt nok for å tilfredsstille målgruppens behov for tjenester. Det er behov for å etablere tilbud for de aller vanskeligstilte, noe som tilsier et større tjenestebehov enn hva ambulerende tjenester kan gi.

Vurdering:

En reduksjon av antallet boenheter vil ikke løse problemet knyttet til finansiering av driften og anses derfor som uaktuelt.

C. Utvikling av eksisterende tilbud ved Furulund bo – og treningscenter og Kong Carl Johans arbeidsstiftelse

Alternativ til etablering av Nye Jarlveien kan være utvikling av de eksisterende tilbudene på Furulund bo – og treningscenter og Kong Carl Johans arbeidsstiftelse samt evt. andre tiltak.

Furulund bo – og treningscenter:

Trondheim kommune har i mange år hatt avtale med Frelsesarmeens rusomsorg om drift av 28 bo -, omsorgs - og rehabiliteringsplasser for langtkomne rusmisbrukere på Furulund. Rehabiliteringsplassene er ikke et varig tilbud, og når Furulund vurderer at bruker har fått den hjelpen som kan gis og vedkommende er klar for utflytting, er det flytting til egen bolig som er aktuelt. Vi opplever at flere ikke mestrer å bo i egen bolig og vender tilbake til Furulund. Flere av brukerne har vært gjengangere i systemet i 20- 30 år. Det er derfor behov for gode varige botilbud med tett oppfølging.

Ledelsen ved Furulund har tidligere tatt kontakt med kommunen for å diskutere endringer av bygningsmassen. Frelsesarmeens eiendomsselskap mener at det må gjøres noe med dagens bygningsmasse, og de ønsker forslag til bruk av eiendommen. Endring av bygningsmassen kan skje ved nybygg eller ombygging og gi opptil 40 til 45 plasser/boenheter i samsvar med målgruppas behov, og kan både dekke behovet for akutt plasser, rehabiliterings - og omsorgsplasser og varige omsorgsboliger. I dag disponerer Trondheim kommune 28 plasser på Furulund.

Kong Carl Johans arbeidsstiftelse:

Trondheim kommune og Kong Carl Johans arbeidsstiftelse har gjennom mange år hatt samarbeid om botilbud for personer med rusproblem. Det er enighet om at dagens tilbud ved KCJ ikke fullt ut tilfredsstiller dagens krav til standarder. Bygningsmassen er ikke god nok, og tilbudet tilfredsstiller ikke dagens kvalitetskrav jf rundskriv av 04.06.2003 - om kvalitetskrav til midlertidig husvære. KCJ har tidligere utredet ombygging av sine hus. Endring av bygningsmassen kan skje ved ombygging og dekke behovet for krise plasser for målgruppen, gjennomgangsboliger for de som har benyttet krise plass - et tilbud på vei til egen bolig, samt tilbud om varige omsorgsboliger for målgruppa. Også her er det mulighet for å utvide tilbudet til 40 – 45 plasser/boenheter, dvs en økning på 22 – 27 plasser.

Foreslåtte tilbud forutsetter at det er mulig å foreta den nødvendige ombygging/rehabilitering ved KCJ. Det er foreslått endring av hovedhus og en boligblokk. Hovedhuset er fredet, og det ligger føringer i forhold til endringer på de øvrige trehusene. Endringer må godkjennes av riksantikvaren. Byantikvaren har tilbudt seg å delta i en eventuell planleggingsprosess.

Driftskostnader:

Endring av bygningsmassen både på Furulund og KCJ kan skje i flere byggetrinn. En etappevis utbygging innebærer at det er lettere å dimensjonere tilbudet etter behovene og tilgjengelige driftsmidler. Selv om etappevis utbygging kan bli noe dyrere per plass/boenhet, gir dette større fleksibilitet og bedre økonomistyring. Ved utvikling av tilbudet ved KCJ er det muligheter for samdrift med stiftelsens andre tilbud, noe som også vil redusere de totale driftskostnadene.

Finansiering av utbygging/ombygging ved Furulund og KCJ:

Finansiering av utbygging/ombygging ved Furulund og KCJ finansieres av eier. Det kan søkes om boligtilskudd gjennom Husbanken. Boligtilskuddet kan gis inntil 40 % når boligene skal brukes til å forebygge og bekjempe bostedsløshet, og da særlig til boligprosjekter for personer som krever et helhetlig tjenestetilbud. Husbanken region Midt – Norge opplyser at boligtilskudd til private utbyggere forutsetter at

Trondheim kommune

det foreligger avtale med en kommune.

Vurdering:

Både Furulund og KCJ har opparbeidet god kompetanse på målgruppen over mange år, men det må likevel foretas en vurdering om den er tilstrekkelig i forhold til endringene i tilbudet. Furulunds beliggenhet vurderes som meget god, med nærhet til naturområder og aksept i boområdet med kommunalt helse – og velferdssenter, og et rehabiliteringssenter for rusavhengige som nærmeste nabo. KCJ s beliggenhet vurderes som god, da dette er et godt etablert tilbud i nabolaget. Både på Furulund og KCJ er det mulighet for å fordele plassene/boenhetene i flere bygg. Utbyggingen kan skje etappevis, noe som gir fleksibilitet i forhold til planlegging av tilbudet. Det vurderes som mulig å få til en parallell utvikling av disse to tilbudene. Utvikling av begge tilbudene vil innebære at kommunen må inngå en langsiktig leie - / driftsavtale.

4. Oppsummering

Bygging av Nye Jarleveien, uavhengig av antall boenheter, kan stå ferdig i november 2013. For Furulund og KCJ er det pr i dag ikke fastsatt tidspunkt for når utbygging kan være aktuell.

Etablering av Nye Jarleveien krever tilgjengelige driftsmidler fra første dag. utfordringer knyttet til finansiering gjør det nødvendig med omdisponering av midler innenfor budsjettrammen noe som fører til flytting av eksisterende tilbud til Nye Jarleveien. Kostnader knyttet til utvikling av tilbudene ved Furulund og KCJ eventuelt andre alternativer er avhengig av bemanningsbehov. Det må også her foretas omprioriteringer av eksisterende budsjettramme, men da utbyggingen kan skje etappevis er det enklere å prioritere rusområdet i kommende budsjett og økonomiplaner.

Utvikling av Furulund og KCJ gir flere nye boliger og vil samtidig gi et mer differensiert tilbud. I tillegg vil tilbudene fordeles over flere bygg. Både KCJ og Furulund har et etablert tjenestetilbud med kompetanse på målgruppa, men vil ha behov for styrking av kompetansen. Både KCJ og Furulund er godt etablerte tilbud og har en beliggenhet som passer deres tilbud.

Byggekostnadene knyttet til utvikling av tilbudene ved Furulund og KCJ er avhengig av areal som skal bygges nytt eller rehabiliteres, størrelse på husbanktilskudd og avtalene med de to private aktørene. Det forutsettes at det oppnås betydelige boligtilskudd slik som for Nye Jarleveien.

Velges det ikke å bygge Nye Jarleveien gjøres det oppmerksom på at det ifølge kjøpekontrakten mellom Boligstiftelsen og Norsk Folkehjelp, skal Norsk Folkehjelp ha 10 % av en eventuell gevinst ved salg av eiendommen dersom Boligstiftelsen selger innen 20 år fra overtakelsen. Huset er revet og festeavtalen med bortfester, som er Trondheim kommune, går ut i 2016. Ved salg av tomtefeste/eiendommen risikerer Boligstiftelsen å tape penger i forhold til kostnader stiftelsen har hatt til ervervelse og riving av påstånde bygninger.

Trondheim kommune

Tabell 2 viser en oversikt over berørte botilbud ved etablering av Nye Jarleveien.

Tiltak	Innhold	Antall plasser pr i dag	Antall plasser ved opprettelse av Nye Jarleveien, 45 boenheter	Antall plasser ved opprettelse av Nye Jarleveien, 22 boenheter	Merknader
Furulund	Rehabiliterings og omsorgstilbud	28	0	0	Omdisponering av driftsmidler til etablering av NJ. 28 inst.plasser overføres til NJ.
KCJ	Institusjonstilbud og natt-/kriseplasser	8 + 10	10	10	Omdisponering av driftsmidler til etablering av NJ. 8 inst.sjonsplasser overføres til NJ.
Utsikten	Krise-og omsorgstilbud - korttidstilbud	3	0	0	Omdisponering av driftsmidler til etablering av NJ. 3 akutt-plasser overføres til NJ.
Nye Jarleveien	omsorgsboliger - varig botilbud , helsehus - institusjonsplasser		45		Finansieres ved omdisponering av midler fra eksisterende botilbud
Nye Jarleveien med redusert antall	omsorgsboliger - varig botilbud , helsehus - institusjonsplasser			22	Finansieres ved omdisponering av midler fra eksisterende botilbud
Sum		49	55	32	

5. Rådmannens vurdering

Ut fra en samlet vurdering anbefaler rådmannen ikke bygging av Nye Jarleveien. Rådmannen foreslår i stedet å igangsette prosjektutvikling av eksisterende tilbud ved Furulund bo – og treningssenter, Kong Carl Johans arbeidstiftelse og vurdere evt. andre muligheter. Rådmannen trenger noe tid for å beskrive behovet for bolig- og tjenestetilbud og mulige helsehusplasser mer konkret. Det må samtidig avklares hvor det er mest hensiktsmessig å opprettholde kriseplasser for målgruppen.

Rådmannen vil fremme ny sak høsten 2011 med forslag til nye tilbud for målgruppen som beskriver investerings- og driftskostnadene, men med konkretisering av kostnader gjennom den ordinære budsjettbehandlingen.

Rådmannen i Trondheim, 31.03.2011

Helge Garåsen
kommunaldirektør

Gunn Sølvi Nyeggen
rådgiver

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

... Sett inn saksutredningen over denne linja